

4. Ніколаєнко М.П. Особливості застосування методу колового тренування на заняттях з фізичної культури в зонах пострадіаційного забруднення: досвід роботи / Микола Петрович Ніколаєнко – Іванків, 2012. – 39 с.

Крилова О. П.*

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ РОЗВИТКУ ТАЛАНОВИТИХ ТА ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ

Стаття розкриває основні аспекти управління процесом розвитку талановитих та обдарованих дітей – систему пошуку, виявлення, впровадження алгоритму організації роботи з обдарованими учнями та узагальнює умови для творчого розвитку особистості.

«Вимоги до освіти ХХІ століття потребують залучення до навчального процесу нових методів, освітніх технологій, створення особливого психологічного поля взаємодії, спрямованого на розвиток обдарованої дитини» [1]. Підтримка та розвиток учнів, які володіють потенціалом до високих досягнень, є одним із пріоритетних напрямів сучасної світової та української освіти. Це відображено в державних нормативних документах: Концепції загальної середньої освіти, де першим з основних завдань загальноосвітньої школи названий «різнобічний розвиток індивідуальності дитини на основі виявлення її задатків і здібностей, формування ціннісних орієнтацій, задоволення інтересів і потреб» [5]; Законі України «Про освіту»; Національній доктрині розвитку освіти.

Мета статті – розкрити основні аспекти управління процесом розвитку талановитих та обдарованих дітей – систему пошуку, виявлення, впровадження алгоритму організації роботи з обдарованими учнями та узагальнити умови для творчого розвитку особистості.

Питання розвитку обдарованості вивчалось та продовжує цікавити вітчизняних та західних психологів, серед яких можна назвати Я.А. Пономарьова, В.О. Моляко, В.М. Дружиніна, О.І. Кульчицьку, Т.М. Титаренко, В.В. Клименко. Вагомий внесок у розуміння творчої природи особистості зробили видатні вчені З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм, Т. Рібо, А. Маслоу, Д. Дьюї, Р. Стернберг, Дж. Гілфорд, Е. де Боно та ін.

Як вважає Ю. Горай, «Обдарованість – поняття загальної психології; високий рівень задатків, схильностей. Обдарована дитина – це така дитина, яка демонструє розвиток здібностей, вищий за здібності однолітків, що дозволяють дитині досягти вагомих результатів в одному або декількох видах діяльності, що є цінним для суспільства» [1]. Талант ним розглядається як система рис, властивостей, які дають змогу особистості досягати значних успіхів в оригінальному виконанні творчої діяльності. Талановита дитина, на погляд ученого, – це така дитина, яка має високий ступінь здібностей до якоїсь спеці-

* © Крилова О. П.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

альної діяльності (музичної, художньої, літературної, технічної тощо), причому ці здібності вже значною мірою встигла реалізувати в конкретних суспільно-значимих процесах [1].

Хоча науковці ще майже не розв'язали цілої низки питань, пов'язаних із явищем обдарованості, але вже сьогодні зрозуміло, що обдарованість не можна порівнювати з обсягом отриманих знань. Це значно складніше явище, яке включає: природну енергетику; пізнавальну активність; нестандартність мислення; наполегливість; надзвичайну працездатність. У літературі зустрічаються твердження, що тільки 2-6% людей можна вважати обдарованими. Численні ж дослідження показують, що із задатками обдарованості, здатністю до ефективної плідної діяльності народжується кожна психічно нормальна людина. Подальша доля дару залежить від мікро-, мезо- й макросередовища, де живе і формує своє «я» людина [2].

Як виділити обдарованих дітей? Що робити, щоб розвинути в талановитих дітей їхній дар? Система пошуку, виявлення, впровадження алгоритму організації роботи з обдарованими учнями та створення умов для творчого розвитку особистості – це і є управління процесом розвитку талановитих та обдарованих дітей. Для виявлення, пошуку і підтримки талантів необхідно подбати про задоволення різнобічних потреб учнівської молоді у сфері науково-технічної, художньої, декоративно-прикладної творчості, фізкультурно-спортивної діяльності. Адаже завдання школи полягає в цілеспрямованому виявленні обдарованих дітей шляхом спостереження, аналізу їх участі у процесі уроку, позакласних виховних заходах, предметних конкурсах, вікторинах, предметних олімпіадах тощо. Нами опрацьовано таку систему пошуку обдарованих дітей (рис. 1)

Сфера пошуку

Критерії, за якими здійснюється пошук

Рис. Структура системи пошуку обдарованих дітей

Як вважає В.О. Сухомлинський, «Розвивати творчі здібності необхідно ще з ранніх років, використовуючи схильності дитини. Чим раніше розпочати розвиток здібностей і талантів, тим більше шансів на їх розкриття. На жаль, популярний вислів «талант себе виявить» не відповідає дійсності. Спостереження

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

свідчать, що в ранньому віці діти часто приховують свої здібності, якщо дорослі не оцінюють їх належним чином [2]. Тому педагоги і батьки повинні керуватися твердженням видатного педагога про те, що «у природі немає дитини безталанної, ні на що не здатної. Головне виявляти творчих дітей і допомагати їм розвиватися» [2]. З урахуванням зазначених вище положень нами було розроблено алгоритм організації роботи з обдарованими учнями (табл. 1). Задля цього адміністрація навчального закладу розробляє напрямки роботи з обдарованими дітьми; налагоджує зв'язки з позашкільними навчальними закладами та громадськими установами; здійснює постійний моніторинг досягнень обдарованих учнів.

Таблиця 1

Впровадження алгоритму організації роботи з обдарованими учнями

№	Зміст роботи	Відповідальний
1	Виявлення загальних та спеціальних здібностей і нахилів дітей.	Класний керівник, психолог
2	Психологічний супровід обдарованих дітей.	Психолог
3	Робота з батьками щодо забезпечення комфортності навчання обдарованих дітей (педагогічний всеобуч).	Класні керівники
4	Залучення до гурткової роботи обдарованих дітей.	Керівники гуртків
5	Фестиваль творчості обдарованих дітей.	Класні керівники, педагог-організатор
6	Моніторинг навчальних досягнень учнів, участі у олімпіадах, конкурсах.	Заступники директора з НВР та ВР
7	Проведення педагогічних читань, конференцій, семінарів з питань роботи з обдарованими дітьми.	Заступники директора з НВН та ВР
8	Визначення тематики робіт в МАН. Захист науково-дослідницьких робіт в МАН. Консультації учнів науковими співробітниками під час написання науково-дослідницьких робіт.	Вчителі вищої категорії
9	Проведення предметних тижнів.	Голови предметних МО
10	Нагородження та преміювання обдарованих учнів, переможців олімпіад, конкурсів.	Адміністрація, батьківський комітет
11	Формування списків до банку даних обдарованих дітей	Заступник директора
12	Оновлення стенду «Гордість школи».	Педагог-організатор
13	Розміщення інформації про здобутки обдарованих учнів у місцевій газеті.	Заступник директора
14	Розробка системи моніторингу з подальшого навчання випускників шкіл – переможців олімпіад, конкурсів	Заступник директора з НВР
15	Наказ про організацію роботи з обдарованими учнями. Аналіз виконання планів роботи з обдарованими дітьми. Наказ про підсумки роботи з обдарованими дітьми.	Директор, заступник директора з НВР
16	Корегування навчальних планів на майбутній навчальний рік згідно результатів моніторингу роботи з обдарованими дітьми.	Заступник директора з НВР

Окрім того, керівництво школи сприяє активізації роботи вчителів з впровадження інноваційних підходів до організації

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

навчально-виховного процесу (семінари, читання, конференції); проводить заохочення та стимулювання творчої діяльності вчителів та обдарованих дітей.

Класні керівники, у свою чергу, разом із психологом здійснюють діагностику з метою виявлення загальних та спеціальних здібностей учнів; проводять роботу, спрямовану на розвиток творчих задатків учнів; консультують батьків обдарованих дітей; здійснюють діагностику навчальних досягнень учнів класу, участі в позакласних, позашкільних заходах; організують презентації учнівських колективів, під час яких висвітлюють здобутки обдарованих дітей.

Голови шкільних методичних об'єднань планують роботу з урахуванням рівня розвитку здібностей та природних задатків учнів (конкурси, ігри, вікторини, проекти тощо); організують випуск предметних газет, творчих доробок учнів та вчителів.

Психолог школи здійснює діагностику загальних здібностей учнів; складає списки дітей за напрямками обдарованості; здійснює психологічний супровід обдарованих дітей; розробляє та корегує плани роботи з батьками обдарованих дітей.

Таким чином, послідовність у діях адміністрації, шкільних предметних методичних об'єднань, педагогів, психолога, батьківського комітету, організації співпраці з позашкільними навчальними закладами та громадськими установами є головною умовою для творчого розвитку особистості.

Так, у Голопристанській загальноосвітній школі I-III ступенів №4 працюють такі гуртки: вокальний «Фантазія», декоративно-прикладного мистецтва «Українські візерунки», спортивний «Баскетбол», початкового технічного моделювання, туристсько-краєзнавчий та гуртки військово-патріотичного напрямку «Сокіл-Джура», «Школа безпеки», «Зірниця». Крім того, на базі школи проводяться заняття гуртків позашкільних навчальних закладів: «Дзюдо», «Юні мовознавці», «Природа крізь призму англійської мови», «Фольклорно-етнографічне краєзнавство». Для учнів 5-11 класів працюють факультативи: «Математичні смарагди», «Математичний калейдоскоп», «Історія математики», «Задачі економічного змісту в математиці» (математика); «Користувач ПК» (інформатика); «Практикум з синтаксису української мови», курси за вибором «Практикум з правопису української мови», «Літературна студія» (українська мова та література); «Лісознавство з основами лісництва. Дендрологія» (біологія); «Історія держави і права України», «Українське відродження в XX столітті», курси за вибором «Розбудова демократії. Громадянська освіта» (історія), «Світ професій» та «Побудова кар'єри». Учні 10-го класу навчаються за типовим навчальним планом філологічного напрямку. Таким чином, кожен учень має можливість творчо розвиватись за різними напрямками.

Як вважає В.Громовий, «Обдарована дитина сама собі допоможе, якщо вчитель підтримає її творчість. Тому і вчитель має бути творчим, щоб навчальний процес був цікавим,

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

різнобічним, результативним. Якщо ми хочемо розвинути творчі здібності – маємо відповідно організувати творчу діяльність» [2]. Вагомих результатів у цьому процесі дає проведення нетрадиційних уроків. Це уроки-диспути, уроки-дискусії, уроки-конференції, уроки-вікторини, уроки-інтерв'ю, уроки-конкурси, уроки - «круглі столи» тощо. Для того щоб під час уроку виникла дискусія, зміст уроку повинен бути проблематичним. Цьому сприяють вправи на знаходження оригінальних варіантів розв'язання завдань, здійснення дослідницької роботи, творчого пошуку. Учителі-словесники використовують цікаві засоби розвитку творчого мислення: написання віршів, оповідань, пісень та інших форм літературної, образотворчої та музичної творчості. Педагоги при цьому будують навчальний процес у такий спосіб, щоб учні активно заглиблювались у пошук, розв'язували поставлені проблеми, на основі порівняння й зіставлення обирали оптимальні варіанти. Альтернативні пропозиції окремих учнів беруться до уваги. Така організація навчального процесу виробляє в учнів навички здобувати знання самостійно, шляхом власних міркувань, розвиває творчий потенціал дитини, її нахили та здібності; кращі учні виявляють високий рівень знань на предметних олімпіадах, конкурсах науково-дослідницьких робіт МАН (табл. 2).

Таблиця 2

Участь учнів школи у конкурсах науково-дослідницьких робіт МАН

Навчальний рік	Районний етап			Обласний етап		
	Напря́м	Клас	Місце	Напря́м	Клас	Місце
2010-2011	Світова література	9	II			
	Зоологія ботаніка	10	I	Зоологія ботаніка	10	I
2011-2012	Зоологія ботаніка	11	I	Зоологія ботаніка	11	II
2012-2013	-	-	-	-	-	-
2013-2014	Англійська мова	9-A	I	Англійська мова	9-A	III
	Українська мова	10	4			

Адміністрація та педагоги протягом усього періоду навчання школярів визначають результати розвитку їхніх інтересів і спеціальних здібностей на основі спостережень, аналізу ефективності взаємодії педагогічного та батьківського колективів.

Отже, головна задача школи, на наш погляд, полягає у відпрацюванні, налагодженні та впровадженні ефективних методик пошуку, навчання, виховання й самовдосконалення обдарованих дітей і талановитої молоді, створення умов для їх гармонійного розвитку. Не менш важливим завданням для

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

розвитку творчо-пошукової роботи з обдарованими учнями школи є створення необхідних умов для формування у них цілісної і стрункої системи знань та творчого мислення [3]. Тільки таким чином можна сформувати обдаровану, духовно збагачену, морально стійку особистість, здатну реалізовувати себе в демократичному суспільстві. Недарма видатні діячі нашої держави надавали виняткового значення формуванню розумового потенціалу українського суспільства, вважаючи, що тільки еліта може просувати суспільство і державу до висот досконалості. За виразом С. Климчука, обдаровані діти – майбутній цвіт нації, її інтелектуальна еліта, гордість і честь України, її світовий авторитет [4].

Література:

1. Горай Ю. Творчі здібності та обдарованість / Горай Ю. // Психолог. – 2006. – № 25. – С. 12.
2. Громовий В. Плекати обдарованих / Громовий В. // Завуч. – № 14. – 2007. – С. 10–11.
3. Обдарована дитина. Спецвипуск // Сільська школа України. – № 6. – 2004.
4. Климчук С. З досвіду роботи з обдарованими дітьми // Директор школи. – № 42. – 2003.
5. Концепція загальної середньої освіти. – режим доступу : <http://mon.gov.ua>

Крюкова Л. М.*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РОЛЕВЫХ ИГР НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ С ПРИМЕНЕНИЕМ НОВЫХ СРЕДСТВ ОБУЧЕНИЯ

У статті подана інформація про важливість використання ролевих ігор на уроках англійської мови для навчання молодших школярів, розкрито роль комп'ютерних технологій у цьому процесі.

Ролевые игры занимают, пожалуй, особое место в методической копилке учителя. Это объясняется как разнообразием, так и широким диапазоном их применения. По своей сложности они могут быть имитационными и творческими.

Именно поэтому ролевые игры можно успешно применять на всех этапах обучения – от младшего до старшего. Они помогают учителю разговаривать учеников, ибо любая роль служит своеобразным мостом от персонажа к реальному общению в жизненной ситуации [1]. Более того, в них реализуются приобретенные коммуникативные умения и навыки работать в команде.

В игре ученики представляют себя в роли какого-то конкретного персонажа и ведут себя соответствующим образом, что помогает им преодолеть собственную скованность, боязнь совершить ошибку и высказать свои мысли. В рамках своей

* © Крюкова Л. М.